СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 232. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 5 жовтня 1932. — VOL. XL. No. 232. Jersey City, N. J., Wednesday, October 5, 1932. THREE CENTS.

ФАРМЕРИ ОГІРЧЕНІ

ОМАГА (Небраска). — Фармери стейту Небраска ждуть на промову Гувера в Де Мойн, щоби дізнатися про його програму ратунку фармерів. Найбільше огірчені вони діяльністю Фармерської Ради і кажуть, що коли Гувер не визнасть публично помилок Ради і не виставить радикальної програми, то цілий фармерський захід піде голосувати на Рузвелта.

НЕ ЗГОДИЛИСЯ НА ЗНЕСЕННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

БОФАЛО. — На републиканській конвенції нюйорського стейту перепало внесення, щоби вложити в партійну плятформу вимогу знесення прогибіції. Сталося це вже в резолюційній комісії. Зате панує згода щодо назначення полковника Доневена кандидатом на ґовернора стейту.

ДЕМОКРАТИ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

ОЛБАНІ. — На демократичній стейтовій конвенції вложено в плятформу як перший уступ зобовязання партії використати всі можливі жерела доходів і вжити їх на те, щоби цеї зими ніхто в стейті не голодував і мав у що вбратися та де переспатися.

ВАҐНЕР ПРОТИ ГУВЕРА.

ОЛБАНІ. — Відкриваючи демократичну стейтову конвенцію, сенатор Роберт Ваґнер підкреслив, що не можна зачати відбудови краю з президентом, котрий показав себе під ріжними оглядами недобрим. Вистарчить тільки порівнати, говорив Ваґнер, обіцянки Гувера з тим, чого він діпняв, щоби переконатися, що він є невдаґтником. З рядів нюйорських демократів завжди виходили в найтяжчих часах держави справжні лідери. І такі є тепер, кінчив Ваґнер. До таких зачислив він і ґовернора Рузвелта. Коли вимовив його імя, 7,500 делеґатів зчинили велику овацію.

БАНКИР ПРОТИ РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — Промисловець і банкир, Е. Ф. Готон, говорив радіом на тему наближаючихся виборів. Він казав, що вже є слідне деяке поліпшення, а щоби воно продовжалося, треба, щоби не було перерви в державній адміністрації. Коли би вибрано президентом Рузвелта, то, казав Готон, стара адміністрація лишилась би ще при владі 4 місяці. Це вже спинило би промисловий розмах, бо консервативні промисловці й фінансисти ждали би доперва на обняття влади Рузвелтом і на його програму. А якби Рузвелт і обняв владу, то треба би пождати хоч пів року, заки вияснилосяб, куди і як він хоче повести край.

Через те все депресія продовжилась би принаймні на один рік. Тому Готон є противний зміні адміністрації і є за те, щоби Гувер продовжав роботу далі.

ЩАДИТИ, АБО БАНКРОТУВАТИ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Николас Ботлер заявив від імени буджетової комісії, що місто Ню Йорку мусить завести негайно ощадности до суми яких $100,000,000, або банкротувати.

КРИТИКУВАВ, АЛЕ НЕ РОЗВЯЗУВАВ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Секретар Милс говорив у своїй виборчій бесіді про кваліфікації Рузвелта на президента держави. Він каже, що вже від 2 місяців Рузвелт виголошує промови і говорить про депресію, але не подає ніякої розвязки, а тільки критикує те, що зробила републиканська адміністрація. А з того годі бути мудрим.

ПОКЛИКУЮТЬ СТУДЕНТІВ ВОЮВАТИ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Кольомбійська република візвала студентів, котрі студіюють в арґентинських школах, щоби вертались домів і ставали у військові ряди, бо заноситься на війну з републикою Перу.

КАЖЕ, ЩО ПАПА НЕ ВЗИВАВ ДО БУНТУ.

МЕКСИКО СІТИ.—Архиепископ Леопольдо Руїз Фльорес відповів на атаку мексиканського президента Родріґеза на папську енцикліку. Архиепископ каже, що президент зле зрозумів енцикліку, бо папа не взивав духовенства й католицьких вірних до бунту проти мексиканської влади, а тільки радив толерувати ворожі католицькій церкві закони, поки не будуть вичерпані всі мирні засоби протесту. Хоч мексиканська влада не признає папи як юридичну особистість, то всежтаки не може йому заказати зноситися з католиками в Мексику. І папи не можна називати „чужинецькою владою", бо саме через папу Господь і Ісус Христос правлять світом. Таке оголосив архиепископ, підчеркуючи, що пацифістичний спротив католиків не є бунтом.

Президент Мексика заявив, що як духовенство буде бунтуватись, то держава забере всі церкви і перемінить їх на школи і фабрики.

ХОЧУТЬ ДЕПОРТУВАТИ АРХИЕПИСКОПА.

МЕКСИКО СІТИ. — В палаті послів поставлено цію з краю архиепископа Руїза Фльореса як „погуб- депутацію з просьбою зарядити негайну депортацію з краю архиепископа Руїза Флореса як „погубного чужинця". Резолюцію принято.

ЗГИНУЛО ПЯТЕРО ВІД ПРИПЛИВУ.

На березі Бретанії в Мон Сен Мішель, Франція, загинуло пять осіб, що приїхали сюди на відпочинок. Вони, не вважаючи на осторогу мешканців, вибралися в човні стрінути приплив води. Приплив був такої сили, що втягнув у вирій човен з його пасажирами. Всі пятеро загинули.

ФРАНЦІЯ АДОПТУЄ 100,000 НІМЕЦЬКИХ ДІТЕЙ!

Один марсилійський часопис оголошує цікаву статтю журналіста Нодо, в якій він пропонує адоптувати 100,000 молодих Німців. На його думку, це зменшить ненависть до Німців, буде доказом довіря й симпатії, а вслід за цим відсвіжить французьку кров.

БЕЗРОБІТНИЙ КОРОЛЬ.

Берлінська поліція арештуваланоторійного жебрака, шістьдесять-літнього Оттона Вітте з Дісельдорфу, приловленого на кишеневій крадіжі. Арештований є відомий у цілому Берліні з цього, що колись був королем Альбанії. Було це в 1913 р. коли Отто Вітте завандрував до столиці Альбанії, Тірани, як цирковий кльовн. Населення столиці чекало тоді на майбутнього короля Галім Еддіна, що мав приїхати із Стамбулу. Вітте, що був незвичайно подібний до князя Еддіна, рішив використати цю подібність: він зладив собі й свойому товаришеви „адютантови" величаві мундури, зявився несподівано в столиці, на пять днів перед заповідженим приїздом Еддіна. Населення витало його як свойого короля. Швидко відбулася коронаційна церемонія, а пять днів пізніше фальшивий король Альбанії зник разом з готівкою з державної каси. Тепер з цих грошей нема й сліду і „безробітний король" мусить промишляти жебраниною та крадіжю.

ТЕЖ ПРОФЕСІЯ.

В парку Ліцензе в Берліні можна що дня зустрінути 43-літнього Теодора Люмке, добродія, обдарованого небуденною фантазією, який придумав собі оригінальну професію: дітям, що приходять до парку з пістунками або родичами, розказує він ріжні казки та історії. До розпорядимости має він два роди казок: цікавіші за 70 феників і менше цікаві за 30 феників. Лавка, на якій він сидить, є постійно окружена цікавими дітьми. Дохід з цеї оригінальної професії мусить бути незгірший, коли взяти під увагу, що протягом дня вміє він розказати кільканацять казок.

КОМУНІСТИЧНА КОЛЬОНІЯ В КАРПАТАХ.

У звязку з арештуваннями в академічній кольонії в Рафайловій і Зеленій, пов. Надвірна, повідомляють, що кольонія була зорґанізована академічним літературно-мистецьким кружком зі Львова. До виконного комітету входили: інж. Крумгольц, інж. Вайнман і студент Айзенберґ. Життя кольонії було зорґанізоване на комуністичний лад. Учасники ходили наґі, процвитала теж вільна любов. Арештовано 13 осіб, між ними три студентки. В останьому часі арештували теж інж. Крумгольца.

Д-Р О. С. ДЕРБАВКА.

Д-р Онуфрій Дербавка родився в Европі, приїхав з родичами до Канади як однорічний хлопець. Скінчив публичну школу і семинарію в Саскачевані та якийсь час учителював і брав живу участь у просвітянськім русі. Був одним з перших членів-основників Українського Інституту ім. П. Могили в Саскатуні.

Записався до саскачеванського університиту на медичний курс та внедовзі покидає Канаду й виїздить до Америки. В 1922. р. записується на медичний курс Луіс Інституту та по скінченню дістає титул Асошіейт оф Артс.

Крім цього студіює хіропрактику, остеопатику і фізіотерапію.

В р. 1927. по скінченню курсів природної медицини і по однорічній практиці у Ліндлав санаторіюм здав іспит Американської Цивільної Служби й одержав посаду фізіотерапа в Ілинойс Сентрал лічниці. Літом 1929 вибрався в клінічну подорож по Америці та звидів найважніші лічниці і санаторії по всіх великих містах і пізнав найновіщі медичні урядження.

За увесь час звидів 29 лічниць і 12 клінік. Між іншим довго задержався у Вандербілт Клініці, Нюролоджікал Інституті й у славній лічниці Мейо у Рочестер в Мінесоті.

Тому два роки докінчив 4-тий рік хіропрактичних, а 6-тий рік загально медичних студій, та одержав докторат з відзначенням (CUM LAUDE). Здав іспит Медичної Ради Стейту Ілинойс, одержав лайсенс і розпочав практику в Шикаґо при 6341 Савт Голстед стріт.

ЗА ЩО РУМУНСЬКІ ЖАНДАРМИ БЮТЬ.

В трафіканта Ботушанського у Глібоці (Буковина) вкрали злодії тютюн. Жандарми, бачучи, що злодій обпакований тютюном, гадали, що то від соціяліста Ботушанського він виносить маніфести, й заарештували його. За якийсь час зявився в жандармерії трафікант, щоб зголосити свою шкоду, не знаючи, що шкода знайшлася. Жандарми скували його ланцами й били до безпритомности. І вилежує Ботушанський свої болі. Першого дня він говорити не міг від наслідків побиття. — Невинну, як кажуть, у підпалі дівчину побили в Глібоці тамошні жандарми, підозріваючи її в підпалі. — Кажуть, що побили також поверх 60-літнього пенсіоніста. Жандарм заступає від кілька днів у Глібоці начальника посту, а вже побив багато людей.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

Біля Риму трапилася страшна летунська катастрофа. Шкільний літак у часі вправ упав з невідомої причини з висоти 400 метрів на будинок, в якому містилася вакаційна кольонія дітей. Оба летуни згинули на місці. Наслідком того, що збірник бензини тріс, повстала пожежа, якої жертвою впав літак і цілий будинок кольонії. В огні згинули двоє дітей; кількоро сильно попеклися.

БАВЛЯТЬСЯ У ВІЙСЬКО.

На стрільниці військового приспосіблення у Замості учениця місцевої ґімназії, Квятковська, стріляючи з фльоберту, поцілила в голову учня 5. кляси тоїж ґімназії, Шепса, і вбила його на місці.

БОРОТЬБА ЗІ ЗЛОВЖИВАННЯМИ.

В звязку зі щораз численнішими зловживаннями загострено в Москві контролю над торговлею детайлічних совітських кооператив. В складах зорганізовано постійні обсерваційні стійки. Крім того летучі бриґади мають переводити так звані контрольні закупи зявляючися в склепах в характері звичайних покупців. В харчівнях і чайнях наказано впускати та випускати службовиків тих установ через спеціяльні переходи, при чому заборонено виносити з підприємств якінебудь пакунки.

КРАЇНА ШПИГУНІВ.

Польський поет Слонімський (Жид з походження), який вернувся недавно з поїздки по радянщині, пише:

„Агенти ГПУ всюди. Управитель готелю, портіер, слуга, всі дівчата у барах для чужинців, усі займаються шпіонажею. Покоївки й танечниці фліртують з чужинцями, але починають роман лише тоді, коли дістають такий приказ від начальства. Вони обєднують таким чином дві світлі і благородні професії: шпіонажу з проституцією.

„Не треба думати, що чекісти — це романтичні люди підполля. В підполлю в них лише печері для розстрілів. Звичайно вони перебувають на зовні й часто відзначаються вишуканими манерами. Я познайомився з таким чільним представником ГПУ, що завідує театром і мистецтвом. В диплььоматичних кругах його називають паном бароном, що він охотно приймає, бо дійсно мав цей титул ще тоді, як служив у царській охрані.

„Цей чоловік, що своїми манерами робить гарне й аристократичне враження, мусить мати шпигунський талант, коли большевики, у висліді драматичної, треваючої кілька мінут розмови, відіслали його просто „зпод стенкі" на високу державну службу.

„На дансінґу в „Большой Московской" я бачив незвичайної краси драматичну артистку Варґіну в товаристві звертаючого на себе увагу й добре відживлюваного мужчини в военнім мундурі. Був це теж відомий чекіст, як кажуть, з великим впливом і значінням".

ВИКОРИСТОВУВАВ ЖІНОЧІ ГРІХИ.

Окружний суд у Львові займався передількома днями 32-літнім шантажистом Слівінським, що впадав до мешкань самотних жінок і, називаючи себе поліційним агентом, грозив їм арештуванням за неморальність, та врешті вимушував від них грошеві окупи. Таким способом вимусив від багатьох жінок по кількадесять золотих. Здемаскований і поставлений перед суд, Слівінський дістав півтора року тяжкої вязниці.

НОВА ПРОВОКАЦІЯ.

В „Альґемайне Цайтунг" з 25. серпня ц. р., ч 8234, поміщено статтю Розенблята під заголовком „Дер Вег цурік", у якій згаданий панок назвав українську армію, що була під командуванням бл. п. Симона Петлюри — бандою! Згаданий „репортер" очевидно мав одиноку ціль: провокацію. А провокація не на часі.

ІРЛЯНДІЯ БІЛЬШЕ УСАМОСТІЙНЮЄТЬСЯ

ДЕ ВАЛЄРА ДОБИВСЯ ВІДКЛИКАННЯ АНҐЛІЙСЬКОГО ҐУБЕРНАТОРА З ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Ірляндія зробила ще один рішучий крок на шляху до своєї дальшої незалежности від Анґлії та закріплення републики. Премієр-міністер Де Валера на підставі рішення імперської конференції з 1930 року добився відкликання з Ірляндії анґлійського ґубернатора. Нового ґубернатора не призначено й треба сподіватися що його вже більше не буде в Ірляндії.

Бувший ґубернатор Ірляндії, Мек Нейлі, тепер перебуває в Лондоні й більше до Дубліна не вернеться. Він був у королівській палаті на чотиро-годинній нараді, підчас якої й було рішено його більше до Ірляндії не посилати та приняти його димісію. Разом з виведенням анґлійського війська з Ірляндії та видалення інших представників анґлійської влади майже закінчено фактичне усамостійнення Ірляндії.

БОЛЬШЕВИКИ ПОСОБЛЯТИМУТЬ ЯПОНІЇ В МАНДЖУРІЇ.

МУКДЕН (Манджурія). — Сюди приїхав з Токія начальник штабу японської армії в Манджурії. Він у розмові з кореспондентами заявив, що Росія згодилася на посилку Японцями своїх військ до кордонів Сибіру для боротьби з повстанцями. Крім того большевики обіцюють Японії, що вони замкнуть свої кордони для втікачів-повстанців, а тих, котрі перейдуть на територію Росії, вони негайно обеззброять.

Японці тепер зможуть післати свої карні загони проти повстанців до самої стації Манчулі, котра ще знаходиться в руках повстанців.

ЛІПША СМЕРТЬ, НІЖ ЗНОВУ СИБІР.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Біля Филипович радянська погранична сторожа затримала бувшого студента харківського університету, Володимира Лещенка, який хотів перейти границю на польський бік. Три роки тому Лещенко був арештований у Харкові за український шовінізм та протикомуністичну діяльність. За це його вислали були на Сибір.

З великим трудом йому вдалося втекти з сибірського пекла та дібратися до польського кордону. Коли він був уже готовий утекти з Радянщини, його зловили. Тоді Лещенко кинувся на одного пограничника, вихопив у нього рушницю й баґнетом пробив своє серце.

ЛЯХИ ЗАСУДИЛИ 42 УКРАЇНЦІВ.

РІВНЕ (Волинь). — У неділю, 18 вересня, окружний суд оголосив свій присуд на селян, які були обвинувачені в злочині державної зради. Засуджено всіх 42 обвинувачених на час від 1 до 8 років тяжкої вязниці. Присуд цей надзвичайно тяжкий та вразив усіх своєю жорстокістю.

Оборона внесла апеляцію.

ПІДРОБЛЮВАЛИ АМЕРИКАНСЬКІ ПАШПОРТИ.

НЕАПОЛЬ (Італія). — Поліція викрила фабрику американських пашпортів. Знайдено багато нових пашпортових книжок з підробленим підписом секретаря стейту Стимсона та підроблені американські печатки. Знайдено також старі пашпорти, на яких виправлювано дати.

У звязку з цим арештовано кілька осіб. Поліція не виявляє їх імен, бо сподівається знайти їх спільників в Америці.

РУМУНСЬКО-КОМУНІСТИЧНІ ПЕРЕГОВОРИ ЗАТРИМАЛИСЬ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — В переговорах про приязнь між Румунією та радянщиною прийшло до затримки, бо большевицький комісар Літвінов тепер дуже занятий у Женеві, де він репрезентує радянську Росію на конференції по обеззброєнню.

Тітулеску далі виступає проти переговорів з Росією.

ІРАК СТАВ ЧЛЕНОМ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Держава Ірак, що повстала по Великій Війні, стала тепер членом Ліґи Націй. Донедавна Анґлія мала мандат на Ірак, але зложила його, бо признала, що Ірак може управлятися власними силами.

ЗНОВУ ЗЕМЛЕТРУС У ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ (Греція). — Населення Сальонік та околиць знову пережило страх, викликаний новим потрясенням землі. Та цей раз землетрус був незначної сили й не спричинив більших ушкоджень.

Капітан пароплава, що приплив з гори Афона, каже, що там землетрус ушкодив майже всі монастирі, але не дуже. Лише одна церква зруйнувана, а інші церкви лишилися цілі. Передше думали, що афонська гора цілком зруйнована.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРО „ЗАБУТУ ЛЮДИНУ"

„Забута людина", себто американський фармер, доведений депресією до цілковитого банкротства, стала дуже актуальною. І не диво. Цеж вибори президента держави, а „забута людина", а зглядно її голос, саме готова заважити при тих виборах і рішити, хто має засісти в Білім Домі на дальших чотири роки.

Про ту „забуту людину", чи там її ратунок, стільки наговорено вже фраз, що можна погодитися з Ал Смитом, що вже крайня пора, щоби перестати про неї говорити.

„Забута людина" не є ніяким винаходом Рузвелта, а він про неї найбільше говорить, бо вже від 50 літ уживалося в Америці в ріжних часах тоїсамої фрази. І завжди на тій фразі кінчилось, а положення фармера чим далі, тим більше погіршувалося. Від 50 літ товчеться одно й тесаме, що фармер є фундаментом держави, що саме на нім спочиває ввесь тягар економічної піраміди та що саме він є найбіднішим і найбільш використовуваним, позбавленим усякої контролі в державнім життю і доведеним через те все до жебрачої торби.

Сьогодня фарми соток тисяч фармерів є виставлені на ліцитацію. І коли в них далі сидять фармери, то тільки тому, що нема кому тих фарм продавати, бо біда зсолідаризувала Фармерів і назагал ніхто з фармерів не купує виставленої на ліцитацію фарми. У багатьох випадках ліцитація є навіть пожадана, бо тим способом можна назад набути фарму за ціну, яка представляє третину заморгеджованого довгу, через який фарма пішла на ліцитацію.

Отсі ненормальні обставини спонукали сенатора Бору до дуже розумного проєкту, в якім він звертає увагу банкирам та компаніям, котрі мають морґеджі на фармах, щоби вони добровільно зменшили ті довги, або їх цілковито скасували. Чи банкирі на це згодяться, це інша справа. Зате певне є те, що американське фармерство не видержить у теперішніх часах обдовження на суму $12,000,000,000. І мусить прийти до цілковитого банкротства, коли не зайде якась радикальна зміна.

Президент Гувер і републиканська партія те знають. І тому уряд не стягає тепер позичок, даних фармерам на засіви з державного фонду. Гувер хоче станути як кандидат на президента перед „забутою людиною" в Де Мойн хоча з тою полекшею. Та як Гуверови так і Рузвелтови треба знати, що як доля фармера не поправиться, ніякий президент не вратує Америки від катастрофи.

Е. Онацький.

ОТАМАН СТРУК

Український загал знає дуже мало про головних діячів того повстанського руху, що буяв на Україні в 1920 та 1921 роках, і що видав героїв, гідних наслідувачів нашої славної козацької традиції.

Хочу пригадати тут одну з цікавіших постатей тих часів — отамана Струка, про котрого складалися свого часу справжні леґенди.

Вперше отаман Струк зявився на чолі своїх партизанів ще за гетьманщини, нападаючи на гетьманські карні відділи, потім за директорії бився проти большевиків, але в цій боротьбі з большевиками уважав можливим іти разом з Денікінцями й навіть кидав камінєм на Українців, що не знаходили спільної мови з Денікіном: — „Ми, Українці, проголошував він, чесно боролися проти комуністів і виборили собі право на наше національне імя й на культурне самоозначення..." Він думав, що Денікін мусить визнати це „право"... Та Москалі дуже скоро показали, як вони розуміли те „самоозначення", палячи українські книжки і портрети Шевченка й висміваючи українську мову, як „собаче наречіє".

„Струк зник з обрію.. Коли большевики викинули Денікіна з Київа, й українські війська відійшли далеко на захід, а денікінські — далеко на південь, на Київщині знову зявляються загони Струка, який тепер уже не вагається підносити високо прапор Української Незалежної Републики з отаманом Петлюрою на чолі. Загони ці завдають большевикам багато клопоту, нападають і винищують менші відділи червоноармейців, вирізують комісарів по селах і містечках, спиняють залізничий рух між Києвом і Козятином і т. д.

Дня 15 серпня 1920 р. большевики проголошують на Київщині мобілізацію до війська на пять років. Але селяни, що підлягають мобілізації, на зборні пункти в призначені дні не зявляються. Тоді карні большевицькі відділи починають силою ловити „дезертирів", арештують батьків та родичів, грабують майно й т. д. Але ці заходи приводять лише до того, що більшість змобілізованих опиняється в повстанських загонах, яких сила зростає до кількох тисяч люду.

Дня 25 листопада 1920 р. відбувся зізд отаманів цих загонів. На зїзді постановлено доручити отаманови Струкови керувати повстанським рухом на цілій Київщині.

В лютому 1921 року знову відбувся зізд отаманів, в котрому взяли участь такі славні проводирі тодішнього руху, як Маруся Соколовська, Добрий Вечір, Хмара, Палій, Чорт, Богатиренко, Лихо, та інші. Струк далі лишився загально керувати ними, а крім того складено „Комітет Спасення України" й рішено поділити більші загони на менші, щоби зробити їх рухливішими, бо большевики постягали проти повстанців велике військо, головно з сибірських, орієнбурських та уральських козаків. Становище ускладнювалося ще й тим, що затратився був усякий звязок з українським урядом та армією. Большевики розповсюднювали чутки, нібито армію було вислано до Франції на роботи, а Петлюра й уряд арештовані.

Струк тоді видав відозву до населення: — „Селяни Київщини! Від імени вірних синів України, від імени вашого, яким ви вибрали мене керувати вами, сердечно дякую вам, що допомогли мені показати зорганізувану силу не тільки заклятим ворогам нашим комуністам, але й цілому світови — що то є український мужик, і чого він хоче..."

В другій відозві, підписаній, окрім Струка, Мордалевичем та іншими, наказувалося населенню Київщини організуватися військово на давній козацький зразок, щоби кожне село формувалося в сотню, чотири села — в курінь, а волость у полк...

Одночасно з тим, з метою знищення вартости большевицьких грошей на Україні „Комітет Спасення України" почав штемплювати совітські гроші. На сторублівках виставлювано вартість одної гривни, на банкнотах в 250 рублів — 5 гривень; 500 рублів — 10 гривень; на жовтих 1,000 — 20 гривень, а на білих — 2 гривні. Всі інші большевицькі гроші касувалися.

Велику пропаґандну діяльність розвинули повстанці Струка підчас виборів до большевицьких Рад на Київщині. Ось як скаржився на це якийсь Касько в київському „Большевику":

„Наближається кінець виборів рад у київському повіті. Раніш була небезпека з приводу того, що вибори можуть бути зірвані з огляду на бандитизм, який **ще панує в повіті**, і певний опір куркульства, яке стало проти виборів взагалі. Нашими старими „соціялістами", як вони себе іменують — Струком та полк. Климєнком були кинуті на передвиборчу кампанію всі, які у них були, сили й засоби. Так, вони посилали свої банди окремими малими групами по 3 та по 5 осіб на села й викликали паніку, взагалі намагалися налякати населення (читай — большевизуючих), тому в нас **городянську волость на деякий час треба було вивести зі строю виборів**, але це не допомогло Струкови та його компанії. — Тоді вони вирішили взяти за підставу другий спосіб, більш благородний (пише все той же Касько) — це спосіб аґітації та пропаґанди; вони розклеювали майже скрізь свої відозви, в яких писали, що треба показати всьому світови, а головно довести до відома Ліґи Націй, що Українці є, „народ національний, який уміє постояти за себе". Тому пропонується голосувати за революціонерів „самостійників" та „републиканців", бо тільки вони стоять за український народ, а „шпигунів (зрадників) Жидів-большевиків, комуністів женіть зі свого краю, тоді буде правда на землі". Відозва закінчується так: — „Слава Вкраїні — Петлюрі слава!"

Не треба думати на підставі цих скарг Каська в „Большевику", ніби Струк і київські повстанці були спеціяльно проти Жидів як таких. Вони були проти тих Жидів котрі попробилися всілякими комісарами, але мирних Жидів повстанці не чіпали. Так, захопивши пароплави на Дніпрі, Струк, повибиравши комісарів та чекістів, збирав інших Жидів докупи й виголошував до них промову, щоби вони, живучи на українській землі, не боялися українських повстанців, а допомагали їм. Звичайно кричали: — „Слава Україні! Петлюрі слава! Слава повстанцям й отаманови Струкови!" Після того повстанці давали їм перепустки.

Зате з „комісарами" були без жалю. Для ловів на комісарів був зорганізований спеціяльний відділ „Чорна маска", що, маючи кілька автомобілів під радянським прапором і відзнаками, захоплював большевицьких діячів, привозив їх до Струка й тут, після допиту, розстрілювано їх. Так розстріляно голову Чека Сидоренка, комісара подільського району Унігівського та інших.

Біля села Рудня над Дніпром було затоплено два пароплави разом з начальником управління дніпровського водяного транспорту, з комісаром м. Чорнобиля, та з комісаром гомельської колеґії чека Юденічем й іншими комуністами. Після цього пароплавство на Дніпрі зовсім припинилося, а в Київі почали опанцеровувати, узброювати пароплави для боротьби з партизанами, які розположилися на берегах Дніпра, маючи прапори з написами: „Запорожці біля своєї річки повстали й господарями стали." Крім того повстанці Струка висадили в повітря два залізничі мости біля Ірпеня й Тетерева, отже залізничий рух по Ковельській лінії був зовсім припинився.

В таємному радянському звіті повстанського руху за січень-березень 1921 р. так характеризується отамана Струка:

„Отаман Струк — бувший полковник, народився на Київщині. Склад загону — 1,000 осіб піхоти, скорострілів й 4 гармати Підчас виступів скількість повстанців сягає 4,000. Підтримується селянами повітів васильківського, частини канівського і Білої Церкви (120 сіл). Військові операції: заняття міста Василькова (двічі), заняття околиць Києва й тимчасового мосту Білої Церкви, Сквири, Канева, Брацлава й Умани. Успішні бої з трома совітськими дивізіями зі складу XII й XIV армій. Розпущення змобілізованих по хатах. Голова повстанського руху на Київщині..." (Воля, 1921, лютий, ч. 8).

Не маючи сили перемогти повстанців зброєю, большевики взялися за провокацію та підступи й кількома наворотами проголошували амнестію всім тим повстанцям, які добровільно складуть зброю. І дійсно багато з колишніх співпрацьовників Струка, які вже втомилися від життя по лісах в напруженій боротьбі й невигодах, піддалися на вудочку, — між ними навіть такі, як Мордалевич, Орлик, Пугач... Під натиском большевиків Мордалевич написав листа до Струка:

„Доводжу до відома, що я вже перейшов на бік радянської влади. За все минуле прощено. В новому оточенні почуваю себе надзвичайно гарно" і т. д.

Але й це не помагало. Тоді большевики призначили грошеву нагороду за голову Струка. Ось знову таки як вони писали до одного з помічників, Струка, отамана Шепеля:

„З пгляду на те, що Ви маєте безпосередній звязок з відомим бандитом — полковником Струком, безчесним катом робітників і селян і льокаєм генерала Денікіна, Петлюри і „ясновельможного" пана Пілсудського (як звичайно, большевики наколочують горох з капустою), якщо Ви дійсно щиро бажаєте спокутувати свою провину, то Ви повинні прикласти всі зусилля до того, щоб увільнити нарешті бідних селян від хижацьких і кривавих рук цього грабіжника, піймати його й доставити живим чи мертвим до чорнобильського повітового комісаріяту, чим виявите справі робітників і селян неоцінену прислугу та одержите від імени совітського уряду велику подяку..."

Під натиском большевиків бувший його товариш, отаман Орлик, виступив зі зброєю проти Струка, але той несподівано напав на його відділ й цілковито понищив, так що сам Орлик ледви вратувався.

А проте при кінці липня 1921 року Струк таки попав у большевицькі руки, бо мабуть хтось його зрадив. Большевики пізніше повідомили, що „його видала їм сама людність Київщини, втомлена його грабунками".

Так загинув десь у чрезвичайці славний повстанець — герой якого називали „Народнім Отаманом Київщини". І цікаво відзначити, що дуже скоро після смерти Струка, коли відомости з України, внаслідок тодішніх комунікацій, як думали, не могли ще дійти до Відня, почав виходити у Відні французькою й українською мовою часопис „Україна" цілковито провокаційного змісту, що, очевидячки, мало внести заколот у ряди української еміґрації. На чолі того часопису стояв ніби сам отаман Струк, який 3 роки пізніше зявився знову на сторінках московського „Дня", що виходив у Берліні, як заїлий ворог української незалежности...

Ми певні, що останній „отаман Струк" не має нічого спільного зі справжнім Струком, який змагався саме за українську „самостійність" і якого життя та подвиги вже увійшли в обсяг народньої героїчної леґенди, і збагатили традиції нашої визвольної боротьби.

ШТУЧНИЙ МУЖ.

(Народня казка).

(7)

Ранком того дня, коли дівчині зачинався девятнацятий рік життя, її вуйко прийшов до неї з желаннями. Сказавши пару слів желання, нахилився до неї і тріпаючи руками, стояв так довшу хвилю. І вона хвилю мовчала, неначе ждучи чогось ще від нього. Нарешті промовила з докором:

— Лише тільки? Лише кількома сухими словами висказуєте утіху, що вже вісімнацять літ за мною? Лише так байдужно висказуєте надію, що дальші мої літа будуть плисти щасливо і любо? Як би ваші почування були щирі і сердечні, то ви їх виявили би не лиш словами, а й жвавішим поведенням. Годилось би, щоби при такій нагоді вуйко сестрінку обняв, пригорнув до себе і поцілував бодай у чоло.

— Я хотів і ще хочу, — вуйко віповів — та... я не годен. Як підоймаю руки, то вони заболять і опадають. Як хочу нахилитися, щоби кого поцілувати, то не годен, бо спина заболить... Я вже вчера робив пробу. Я хотів обіймити і поцілувати дівку від коров... Лішше не казати, як воно скінчилося. Дівка ще тепер сміється з мене. Той Кагукало обіцяв відмолодити мене. За рік, як тобі піде на двацятий рік, може мені вже буде не так...

— Ось, що значить правдиве тіло! Якраз попсується, то вже нідочого не пригоже. Вуйко ні обіймити, ні нахилитися до поцілунку не годен, бо правдивого тіла вже не направить жаден Кагукало. Що то було би, як би вуйко мав жінку? Розвелась би. Як би вуйко був штучний, скажім, з дерева, то ті руки міг би направити. Як вони цілком спорохніли, то їх викинув би, спалив би і дав би нові. Вуйко міг би знов обіймати. Не дівки від коров, бо це не лицює. То не жінка вуйкова, ні наречена. І не шляхтянка. Ось нині вуйко були би обіймили мене і поцілували, як би були штучні; як би були з дерева аба з заліза.

Потік слів Гальшки перебив бурґраф, що прибіг задиханий. Він крикнув до Гальшки:

— Надівайте, ясна панно, ваші найкращі шовки і намиста, бо надіхав молодець, який хоче здобути ваше серце і вашу руку.

— Лише руку і серце?! — Гальшка гукнула сердито. — А голову ні? Хіба він... чи знає, хто він такий... хібаж він гадає, що мій розум йому непотрібний?

— Хто про вас думає, ясна панно, то думає вперед про ваш розум. То розуміється само собою, отже він про розум не згадував, — звинився бурґраф.

— Нехай прийде! — сказала панна. — Хоч на мені щоденний одяг, не потребую його соромитися. Його жінка такого й на свято не буде мати.

Бурґраф відійшов і по хвилі, з глибоким поклоном аж до землі, увійшов шляхтич. Розпочав до Гальшки промову про красу Гальшки, про вогонь з її очей, про прикмети її серця, про бога любови, про любовну стрілу, яка, випущена з лука ангелика любови, прошибла його серце. Такі й інші нісенітниці плів довше ніж чверть години. Закінчивши, ждав на відповідь панни. Панні ся промова дуже подобалася. Захоплена стояла і ждала в надії, що він ще щось скаже. Коли панич, ждучи на відповідь мовчав, вона сказала:

— Та ваша проповідь була така гарна, що я її хочу вчути ще раз. Також тому я хотіла би ще раз її вчути, бо щоби дати вам відповідь, мушу зважити й обміркувати кожде ваше слово. Прошу, повторіть!

Молодого шляхтича таке жадання не здивувало, бо він знав, як то є в голові панни. Та він вже забув, що таке сказав. Стан щойно нагадувати собі, щоби по змозі повторити таксамо. Коли панні видалося, що вона вже задовго жде на повторення промови, вона причину тої мовчанки жениха зрозуміла інакше. Вона промовила:

— Вас мабуть тільки на один раз накрутили і ви вже виговорилися. Дайте мені ключ і покажіть, де у вас та дірка до вашої мови. Я вас накручу.

— Не второпаю! — сказав панич, бо він ще не знав, що в хорій уяві панни бувають штучні птахи з прикметами живих і штучні люди, що виконують чинности живих людей.

— Коли ви не годні знати, чого люди від вас жадають, то хіба лихий майстер робив вас. Коли вас спартачив, то повинен був додати вам помічника, котрий розумів би чого люди від вас хочуть. Розуміючи, він вас накручував би.

— Жених не сумнівався, що панна балакає в свіжім нападі божевілля. Гадаючи, що вона може не цілком добре затямила його промову, він сказав:

— Я, ясна панно, повторю ненакручуваний.

Панич знов розпочав про красу Гальшки, та вже не так. Гальшка не здурив. Вона крикнула:

— Ви хіба думаєте, що я без одної клепки, як гадаєте, що я не догляну ріжниці між тим, що ви вперше сказали, і що тепер кажете?! Панич в девім сходяться обі ваші промови. В більшости одна перечить другій. Вас зробив якийсь партач. Ідіть до ліпшого майстра, щоби вас переробив. Також добре придивіться, чи ще не маєте якої хиби. Як є яка, то нехай майстер за одним заходом направить. Я сама покажу вам одну хибу; правда, вона є хибою лише в моїх очах, та всетаки вона була би між нами пропастю. Вам треба знати, що як у мене на час не будуть діти, і то хлопці близнюки, то се буде причиною розводу. Як ви хочете оженитися зі мною, то ваш майстер нехай подбає, щоби раз коло разу були близнюки-хлопці. Аж як майстер переробить і доробить вас, ви знов прийдіть до мене. Тоді зробимо контракт і мій капелян зараз звінчає нас.

Коли панич стояв безрадно, не знаючи, що тепер сказати, промовив бурґраф:

— Ясна панно! Той панич не штучний. То правдивий живий шляхтич. Його не треба аж накручувати, щоби з нього був добрий муж.

— Ви справді живий і правдивий панич? — спитала панна.

— Таж не з дерева, ні з порцеляни! — панич відповів уже троха сердито.

— Якуж я буду мати корість з правдивого чоловіка, як ви, оженившися зі мною, зробитеся таким, яким тепер є мій вуйко? Не хочу такого! Як не дістану штучного, то обійдуся без жадного!

Панна відвернулася і щезла за дверми своєї світлиці.

Все те, що бурґраф видів і чув, він по відїзді панича розказав челяди. Від челяди почув се Кагукало. Він зараз побіг на пасовиско і крикнув до Стефана:

— Іди зараз кувати залізо, поки воно горяче!

Кагукало розказав, що в замку сталося.

— Гадаю, що справді треба би йти, — сказав Стефан.

— Я піду з тобою накручувати тебе.

— Як накручувати?

— А так, як панна хотіла накручувати того молодого шляхтича. Возьму якого цвяха, встромлю його в яку діру панциря і буду вертіти, будьтоби накручуючи яку пружину в твоїм штучнім тілі.

— Вона тебе знає. Готова тебе спитати, яким способом ти став моїм чурою.

— Скажеш, або я скажу, що твій чура в дорозі впав з утоми. Ти, коли їхав пасовиском, побачив мене і взяв з собою до замку на заступника чури.

Оба докладно обговорили, що і як їм робити. Кагукало мав покладний гріш, хоч би відклавши се, що замковий вуйко давав йому за відмолоджуючі краплі, порошки і масти. За гроші найняв двох парубків. Одного, щоби пару днів на пасовиску пильнував двірську худобу, другого, щоби заступав громадського пастуха.

Під вечір Кагукало піймав на пасовиску найдужчого коня, привів його до шопи й окульбачив. Стефан сів на коня і поїхав. Кагукало випередив його. Прибіг до замку і наробив крику, що іде якийсь молодий князь.

(Дальше буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. св. Димитрія, ч. 288, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих, що спеціяльний мітінґ відбудеться 6. жовтня, в годині 8 пополудни, в галі при 3-тій і Карбон ул., в укр. галі. Просяться усіх членів прибути на цей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Проситься кождого члена вписати докладно свій адрес і принести на мітінґ. Котрий член не явиться на цей мітінґ, заплатить кари 25 центів. — Т. Данилюк, предс.; М. Мушастий, кас.; М. Ґреґораш, секр.

— Все в міру! — сказав кравець у сварці до жінки та вперіщив її добре деревляним метром.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

IN RETROSPECT.

My article in the Svoboda under the date of September 16, under the heading "The Ukrainian Church." has elecited considerable reaction in the dormant cells of many of our Ukrainians. Some understood the pivotal motive of my exposition and others have failed to understand my proposition. It is with the latter that I share my sympathies. I welcome a fair and unbiased criticism where the autor weighs the entire issue involved, but when the critic culls phrases and constructs his own innuendos to suit his fancy, such criticism is looked upon with suspicion. The critics in the Ukrainian language have given me valuable information. They have come forward with a workable plan, but the criticism in the English language is toned with aspersions. Mr. Stephen Shumeyko has failed in understanding my motive. He did not weight the problem carefully. The premise of his criticism is vague and not to the point. He stresses that we should teach our youth in the Ukrainian, but did not come out with a workable plan. His syllogism is incongruous and without a conclusion. Nowhere in my article have I mentioned that the Ukrainian cause is dectacting our Ukrainian generation. I have stated that the present status of our Ukrainian church is in such a condition that it detracts our youth. The Ukrainian critics agree with my contention. The Ukrainian youth may be patriotic in every sense; he may read the Ukrainian literature; remain a continuous subscriber to the Ukrainian newspaper; he may make regular remitances to our Ridna Shkola in the Ukraine, but still the church-pew will be vacant on Sundays. Again I do not reprimand our dear mothers for compelling their daughters to talk Ukrainian about the house. Here is what I have written: "If the mother has not drawn her daughters attention in the early stages that she should talk in the Ukrainian, and wants her to talk now, she should have no complaint." Mr. Shumeyko has missed the context of these words. It means this: An Ukrainian mother who constantly talked to her dauhter in the broken English from babyhood away passed her adolescence, and then suddenly the mother became converted to the Ukrainian cause and decided to be patriotic and forces her dauhter to converse in the Ukrainian, and the girl revolts at her command, the mother should have no complaint. She is the cause of it. There are thousands of our mothers who from sheer of stupidity conduct themselves in this manner.

It is a recognized fact that when our Ukrainians have landed on the American shores their intentions were to earn some money and hurry back to the Ukraine. These immigrants entertained these notions for decades. Even now most of them consider their presence here as temporary. Thousands of them did not become naturalized because of this fact. Adhering tenaciously to this idea our fathers fell short of their duty. They have failed in their duty devolved upon them to lay the foundations for the Ukrainian institutions of learning where our youth may be prepared to meet the vicissitudes and the melting pot and resist the elements of denationalization. They lacked the visions of the future. We must respect their failures. They were deprived of education in the Ukraine. Most of them were illiterate in their own language. An illiterate man is after the material world; he lacks the insight into the spiritual world. Harboring notions of returning to the Ukraine, and being themselves illiterate, they let the children loose to the fortunes of the American schools. Thousands of our children were negleted with the result that we have a general revolt. We are trying to convert them by force; we are endeavoring to change their habits when their muscles are brawny and their nervous system has adapted itself to the enviroment of this new era. I must mention that there are exception to this appalling condition, where the parents sacrificed themselves in creating an antidote to this deplorable condition. These parents deserve the name of true Ukrainian patriots. But as a general rule the situation is grave and requires quick action.

In talking of our young generation it would be appropriate to divide it into two classes, the controllable class and the uncontrollable class. Into the former class fall the Ukrainian babes up to the age where the parents have control over them; into the latter fall the children whose habits are set and among whom there are some incorrigibles. The duty of the parents of the former class is to see that their children are brought up in the proper way; it is their duty to give to their children an Ukrainian background. If the parents are illiterate then this duty falls upon the Ukrainian society. Since the parents have no control over the latter class, the duty of swaying them back to the Ukrainian community rests solely with the agency that can approach them in the simplest manner. My aim was to envolve a certain plan to save the latter class, and I am justified in saying that the only medium that can attain fruitful results is the church. It this method is impracticable the propositions are on the table and an invitation is extended to all to formulate a plan; but it must be in consonance with the feeling of the latter classes.

Every Ukrainian will agree with me that our community centers are augmented with the professional class and the business class. If you enter the House of God you observe the absence of this element. Where does this element acquire its fill of the spiritual cup? The general consensus of opinion of these people is that many churches do not attract them because the qualifications of the parish priest is inadequate. They are justified in their contention. It would be in derogation to the medical man, the lawyer, the college professor, to sit in the pew and listen to the sermon to a priest who has been promoted from the janitorship to the sanctum of the pulpit. We have many intelligent parish priests who sacrifice their time and money outside of their duties to the education of our youth. These Fathers are held in reverence. But we have such leaders who should be demoted and replaced by ones with the qualifications of the former. What we need is an agency to promote the establishment of an Ukrainian seminary for the training of our theologs. A priest, who acquires this qualifications in a Polish theological college, is unable to understand the Ukrainian ideals. It was the custom of our Ukrainian Diocese to replenish our churches on the American continent with priests from Ukraine. This should be approved of and accepted. But the attention should be drawn to the need of an Ukrainian theological institution right here in this New World. Such men will be from amongst us and they will understand us. But these men must possess the highest qualifications that can be attained, so that we may look at them with due respect, reverence and pride.

From the general trend of the criticism which appeared in the Svoboda in the subsequent issues of my article, I gather that the authors adhere to the categorical rule that the Ukrainian church is only for the World of God and His. If the mission of the church is only for such purpose, what about the cultural part? As I have mentioned that this is our highest institution that we can very well call it, where are our institutions where we can impart the rudiments of the Ukrainian to our youth? Mr. Shumeyko stresses that we educate our children in the Ukrainian language. I am of the same opinion. Could he point out one Ukrainian school where our children can receive a fair education? And besides that, who is going to teach these young Ukrainian cossacks and the fair maidens. Mr. Shumeyko was fortunate enough to have at his disposal an Ukrainian tutor, but this is a drop in the bucket. Not all of us can have access to such luxuries. We are children of poor Ukrainian immigrants. The Ukrainian church on the American continent must cater to all Ukrainian classes and be a socializing center. We are experiencing the Dark Ages with our assimilated Ukrainians. The church must save them as the monasteries of old saved the Greek and Roman civilizations.

I agree with Mr. Shumeyko who elaborates upon the science of anthropology and that the existence of the people depends upon their common language. But why drag me into the Ukraine? I am dealing with the conditions as they exist amidst us in the English countries. The Irish people have assimilated; they try to save remnants of their Celtic Gael. They are true Irishmen even though they have to communicate among themselves in that hated English. Regarding the Czechs in the United States Mr. Shumeyko fell into a grave error. I live in the city where there is largest Czech community. They have leaders conversant in the English language who keep the organizations impervious to the destructive forces. Thousands of young Czechs are ignorant of their mother tongue, but they are Czechs in every sense of that name. Our Chicago mayor is a product of that guidance.

I have advanced a sane proposition; we have a problem before us for solution. Let us solve it fide et amore.

Thomas Flora,
Chicago, Ill.
September 24, 1932.

ХОЧЕ ПОДАТИ ДО ВІДОМА ПРОМОВУ КУРОЧКИ.

Минулої неділі рано чула я через радіо промову панни Курочки підчас радіового базару Сурми. Мені здається, що варта би подати цю промову до відома тим, які не мали нагоди чути її, бо вона показує почування молодої Українки та показує її скромність. Вона говорила так:

My dear friends: You have all heard the flattering remarks of Surma Bazaar on Miss Kurochka as the winner of the beauty contest in the State of New Jersey. There is no doubt in my mind that many of our Ukrainian sisters are envying me.

Well, yes, you are right. I really am pround of being the happy carrier of trophies, only with one mental reservation, namely: I am not proud of myself but proud of havind represented and won the contest for the Ukrainian race. Thus I may say that my pride is your pride and pride of all of the Ukrainians. So much for this.

Now, my dear friends, young and old, a few words on making further headway for the Ukrainian cause in the United States. We are a new community in comparison with our older neighbors. While some of them have already reached the climax in their achievements, we, Ukrainians, are only at the start. Imagine how far we have to climb to get to the top. And there is no limit to the heights we can attain. We should all feel happy to have an opportunity in this glorious country of Washington to aspire to the highest honors and position.

Do you realize, my dear friends, how happy I now feel by being able to show the way? But please do not misunderstand me; the winning of the beauty contest is not my own achievement. My parents and my Ukrainian ancestry should have an equal share in it, but my claim is in other directions: I ventured, I dared and the victory came by itself. Therefore I venture further to call on all Ukrainians: Do not stay at your homes expecting that some night Happiness or Good Luck will come to you without any effort on your part. Please drop that notion. Start on a reversed idea: Go out yourself into the wide-wide world. Work, strive always for something new, and you will get a true reward for your efforts. Once you get your reward you will feel proud of the Ukrainian race, this young and robust nationality that is looking for a place in the sunshine for her children.

Well, my dear friends, you can make me happy twice by announcing in a not distant future that another Ukrainian has won some other contest in some other fields.

Я записала промову стенографічно.

В. М.

Переконав його.

Гість до власника звіринця: Прошу вас, в оголошенні ви подали, що той вуж боа довгий більше як три метри — а мені здається, що то неможливе.

— Ах, коли ви не вірите, то прошу: маєте тут метер, можете зміряти.

Анатоль Курдидик.

КРИТИЧНИЙ РОЗГЛЯД ШКІЛЬНИХ ЧИТАНОК МАТВІЙЧУКА

(1)

Діти — наше майбутне! Цей клич має окреме значіння для Українців. Бо які будуть ці діти — така й будучність України.

Нема проте й двох думок, що питання вишколу, виховання та засобів для цього — стає в Українців питанням першорядної ваги. Може й тому дискутуємо стільки, перевірюємо і плянуємо у шкільних справах.

Треба признати щиро, що один з тих засобів творби молодої душі на характер сталі — саме шкільна книжка — був у нас завжди недоладний. Раз вона була зложена по старосвітськи та не відповідала духови часу. Другим разом — відбігала від рівня інтелектуального розвою дитини. То знов була тематикою чужа дитині, а врешті мала на собі тавро української книжки зпід чужої займанщини — у формі непотрібних додатків про ріжні Вавелі і Кракуси, князів Пястів і врешті державних гимнів, від австрійського до польського.

Так було в Старому Краю. По той бік океану, в Америці, справа стояла ще гірше: діти або взагалі не мали шкільних підручників, або мусіли обходитися місцевим їх виданням, яких педагогічна вартість була дуже сумнівна.

Просто кажучи: кожний учитель-Українець, кожний батько і кожна дитина відчували на собі цю дивну недоладність книжки — шкільного підручника.

• • •

Ніби відчуті конечною, просто життєвою потребою, звилися в нас врешті чотири читанки. Це: **Перша книжечка** — український повістковий буквар; **Друга книжечка** — для другого року науки; **Третя книжечка** — для третьої кляси і **Четверта книжечка** — українська читанка для четвертої кляси. Всі видані в укладі й накладом Миколи Матвійчука.

Щодо видавця, то Микола Матвійчук відомий уже не тільки в Галичині спеціяліст-педагог по укладанню читанок для дітей народніх шкіл і книжечок „Золотої Бібліотеки української дитини". З робітні його, зпід пера його вийшло у світ вже кільканадцять книжечок та шкільних читанок; всі вони мають на собі признаку незвичайно солідної, як змістової так і зовнішньої роботи, виказують глибоке знання діточої душі та основ педагогіки, а найкраще свідоцтво дають цим книжечкам з одного боку признання-рецензії в українських часописах та факт, що деякі з його читанок вийшли вже другим і третім накладом. Українці Америки мусять за це бути вдячні Миколі Матвійчукови. Книжечки, які він видав для українських шкіл Америки, видані спеціяльно дбайливо, а згадані чотири книжечки власне до того роду його видань належать.

Не треба бути педагогом і спеціялістом у читанкових справах, щоби оцінити з побіжного перегляду вартість їх. Тверда оправа і добрий папір, кольорові прегарні окладинки, читкий друк та ілюстрації найкращих наших малярів, врешті самі назвища письменників, яких спис знаходиться в кожній читанці і яких твори склалися на зміст читанок, — все те каже й дає запоруку, що перед нами найкращі читанки, які будьколи мала українська дітвора народніх шкіл. Розгляньмож поодинокі з цих читанок чергою.

Перша книжечка, видана спеціяльно для Злучених Держав і Канади, має всіх 96 сторінок. 70 з них призначені на одночасне навчання писаного й друкованого письма, причому писане виконане спеціялістом-каліграфом. Останні 20 сторінок призначені для повного друку; це уступи, віршики, оповідання. На першій сторінці книжки дитину заскакує портрет молодого хлопчини; вона просто мусить спитати батька, хто це, а тоді він відповість їй, що це наш пророк — Тарас Шевченко — в діточому віці. Закінчення книжки також саме місце й ефектовне: Це вірш „Мала Українка", молитва „Боже Великий, Єдиний" і кліша до слів Тараса: „Свою Україну любіть, любіть її во время люте..." Ніби показано нею, якою повинна дитина стати, скінчивши цю книжку; слова великого поета повинні залишитись у неї міцним спогадом...

Якжеж учить книжечка писати й читати? Ілюстрацією, картиною, достроєною до діточого віку й зацікавлення. Починається від ілюстрації, на якій хлопці показують зайчика, що втікає. Що при цьому вони кажуть „о. о. о!", і ще на слідуючій ілюстрації кінь ірже „і, і, і!" — це очевидне. Так ілюстраціями та відповідним до них і цікавим текстом доходить аж до 44-тої сторінки, на якій намальовано хлопчика з шаблею в козацькому однострою. Відси дитина починає виробляти — так би сказати — свій національно-суспільний світогляд. Малий козак, далі на другій сторінці твердиня, яку Юрчик збудував і на якій застромив жовто-блакитний стяг, ще далі поїзд, що везе людей у далеку дорогу на Україну, ціла сторінка писаного про Київ, про Україну (Витай, рідний краю! Витай, Україно!), сторінки про поїзд, Филаделфію, Ню Йорк — оце все має дитину — ще поки вона дійде до друкованого тексту, поки вчиться букв, — навчити, хто вона та де її рідний край і що таке друга її батьківщина — Америка.

А друкована частина книжки? Вона зложена не менше влучно, як попередня. Починається з того, що дітям цікаве: забави. Отже Юрчик погонич, Івась і Петрик коні. І описано: як іржали, куди бігали, як полягали ніби пастися. Далі за цим уступом чергуються зосібна на зміну легесенькі віршики (Малий школяр, Хлопчик і яблінка, Яблучко, Пастушок, В світ за очи), оповіданнячка й казки. З оповідань, починаючи з першого, „В школі", при якому школяр нагадує собі, що й він плакав так, як та Ганя, про яку пишуть, коли вперше прийшов до школи, найцікавіші: Мурашки (висока педагогічна вартість, підчеркнена спільна праця), Голубення (любов до природи); два останні: Малі майстри і Дідусеве оповідання — високої педагогічної вартости. З першого діти вчаться, як бавитись корисно, як можна гуртом поставити малу хатку і як весело бавитись по роботі; з другого діти дістають повний національний світогляд Українця. Довідуються від дідуся, що він приїхав до Америки з України, чому, та яке має бути відношення дітей до тієї рідної України. Крім цього є ще в тій частині казочка про „Лисичку, котика й півника" з прегарними ілюстраціями. Таких ілюстрацій, роботи відомого нашого маляря О. Куриласа, є в друкованому тексті більше і вони разом зі змістом створюють гармонійну цілість.

Наше враження: Ця частина має навчити дитину визнаватися в оточенні, в середовищі, зблизити її до природи, до інших дітей і до минулого. І вона це робить: легко, весело, зацікавлюючи дитину. Власне завдання тієї книжки — зацікавити дитину світом через царство друкованого слова — виконано на 100 процентів. Замкнувши її під кінець року, дитина уже знає, хто вона, і що вона є, як має жити з природою, з іншими, яке її відношення до України, словом — підвалини під характер громадянина в додатньому й повному того слова значінню поставлено в душі дитини міцні.

(Дальше буде).

Чужий: Як дістануся найскорше на залізничий двірець?

Прохожий: Мусите добре бігти.

ДО НЕБА О ПОМСТУ.

У львівськім „Новім Часі" з 29 серпня 1932 р. читаємо таку „пікантну" історію:

Подорожні вчорашнього поїзду Ковель—Львів були свідками ридань українських селян, що верталися з Виленщини, ограблені дідичем з усякого дорібку, з останнього гроша.

Вдаємося в розмову з одною такою жертвою — нещасливцем Василем Турегою з Тулиголів, мостиського повіту. Ось що довідуємося: Цього року, в зимі, ціла Галичина, включно з тернопільським і краківським воєвідством, була засипана летючками в українській і польській мові, в яких оголошувано парцеляцію на неймовірно принадних і корисних умовинах. Маєток, призначений буцім на парцеляцію, названо принадно Палестиною, землю захвалено, як египетську, а ціни поставлено було: а) для заможніщих селян по 250 зол., для середняків по 195 зол., а для бідніших і військових по 150 зол. за 1 морґ.

Точна адреса, куди треба було зголошуватися до купна і слати гроші, була така:

Administracja majątku Palestyna, gmina Gierwiaty, powiat Wileńsko-Trocki, poczta Michaliszki, stacja Celadnica, Jan Karol Janczałkowski (rezerwowy kapitan W. P.), plenipotent A. Chomińskiego.

І, о дивна глупото людська! посипалися сотки зголошень, полялася гірка кервавиця — суми грошей на купно без належитого прослідження предмету продажі, без ніякого вгляду зі сторони урядів.

Неймовірне! Зголосилося 370 осадників із закупом пересічно по 20 морґів, зложили майже всю належну ціну купна, поспроваджували родини та інвентар, попримiщувалися в селі за оплатою тимчасового мешкання, а ошуканцям ані в гадці не було дати куплену землю.

Очевидно, набувці не прибували всі нараз, а тільки малими партіями, яким пан капітан Янчалковський показував завжди ту саму урожайну частину лану, що лежала серед моря піску. Це був простір 60 морґовий, який був кождому у приділі призначуваний. Для змилення людей дідич подарував місцевим громадянам 40 гектарів пасовиска, щоби захвалювали парцелянтам місцеву землю і взагалі місцеві відносини. Така злодійсько-ошуканча імпреза тягнулася кілька місяців без усякої інтервенції урядів. Вкінці виявилося, що на парцеляцію там не було дозволу Земського Уряду, що маєтність пана Хомінського обложена довгами вдесятеро понад вартість, що його грунта — це щирий пісок без ніякої вартости та — це найтрагічніше — що Хомінський (власник) і капітан Янчалковський (пленіпотент), загарбавши кілька міліонів готівки, утікли, а 370 родин лишили на жебрачу торбу. Кому з цих жертв ще стало грошей на поворот до свояків, ті опустили це принадне пекло і вертаються домів, а інші остались на місці, шукаючи заробітків.

До цеї афери не треба коментарів. Еміґрант у чужій державі знайде опіку в амбасаді, в консуляті і такі випадки спричинили би бодай виміну дипльоматичних нот.

А тут... X.

Змучений роботою.

В царгородській пристані сидить Турок Магомед і гіренько нарікає. Його нарікання зворушили душу приятеля Омара і він питається:

— Чого ти плачеш, приятелю?

— Це з тяжкої праці! Гадаєш, що то легко цілісенький день виносити з корабля цитрини, помаранчі, фіґи!

— То правда! А відколи ти так тяжко працюєш?

— Завтра зачинаю — тяжко зітхаючи відповів Магомед.

—o—

Прошак: Я нервовий, пане бароне, лікар казав мені віддихати свіжим повітрям. Може ви мені поможете чимнебудь?

Барон: Ось вам сто франків і дайте мені спокій.

Прошак: Це дуже мало, пане бароне. За сто франків не проживеш в Остенді.

Барон: Що? Такий нуждар, як ви, і хочете їхати до Остенди, до найдорожчого купелевого місця?

Прошак: Для мого здоровля, пане бароне, я нічого не жалую.

— Даруйте, пане доктор, що ми вас так на ґвавт кликали, а тимчасом показалося, що то зовсім непотрібно було.

— Таж ви телефонували мені, що ваш хлопчик проковтнув срібного доляра?

— Ми так думали зпочатку, та як жінка гроші перерахувала, показалося, що син проковтнув лише десять центів.

The Sport Whirl

—o—

REJOICES AT THE SUCCESS OF ACTIVITIES IN ANOTHER LOCALITY.

Congratulations to the Ukrainians of Ansonia. The article which appeared in the "Svoboda" on Sept. 20, sure was a boon for the Ukrainians. It sure made me feel proud to be a Ukrainian.

Although there are no Ukrainian clubs here in Danbury it seems good to read that Ukrainians of other cities, both large and small, are doing things that can be boasted about.

For many years hardly anyone knew what Ukrainian meant. Many times when I told people that I was Ukrainian, I was met with blank stares, followed by questions as to what that was. Of course, I explained to the best of my knowledge. Now, people ask no questions, but just smile knowingly.

I believe, personally, that since the Washington Bicentennial Celebrations, the Ukrainians have become better known. The leading American papers carried brilliant reports of the dazzling costumes, the rhythmic movements of our dances and the melodious tones of the choir that sang in Ukrainian. It took reporters of culture, refinement and education to write stories that so clearly conveyed their message to the outer world.

That's all I have to write but I hope you will print this just to show young American-born Ukrainians, who are ashamed of their parentage, that theirs is worthy parentage. May the time be not distant when Ukraine will stand equal to any nation of the world!

Sencerely,

Anna Cvanuska,
Danbury, Conn.

Chicago, Ill., Sept. 27, 1932.

Dear Editor:

Allow me to add some names to your list of Ukrainian Stars of Sports.

There is Bronko Nagurski, a husky specimen of manhood who plays fullback on the Chicago Bears Professional foot-ball team. During the Chicago Bears and Green Bay Packers game recently, Nagurski's plunging and tackling enabled his team to hold the World Champion Packers to a score-less tie.

There is again Leo Rodak, another Ukrainian Star. Leo is a star boxer who holds several National championships in the fly-weight and bantam-weight divisions. During the recent boxing bouts between Germany and Chicago, Rodak was named captain and also named to represent the bantam-weight division for Chicago. His opponent was Josef Schleinkofer, the German star. The German boy won the dicision over Rodak, but it was very close and unpopular.

There is Mickey Rodak, Leo's older brother. Mickey is a star six-day bicycle rider. He is a strong and sturdy rider. His lap-stealing and amazing sport are a feature at every race. Miekey Rodak has an excellent chance to become an international star.

Michael Zelisko, Chicago, Ill.

— А ви не могли зареаґувати, як він вас ударив в лице?

— Я зареаґував.

— Щож ви зробили?

— Відлетів на десять кроків на бік.

—o—

Пан Кроґулець і його жінка — молоде подружє. Вона не любить порядку, він є дуже нервовий. Одного ранку чоловік шукає свіжого білля у шафі, в якій все помішане горох з капустою. Не може знайти, тому каже сердитий:

— Таж бо то дійсно чоловік може збожеволіти з того непорядку! Не знаю, що ти собі думаєш... Уяви собі, колиб ти так померла, а я мусів би знайти мою чорну краватку, щоби я міг порядно виглядати на твоїм похороні.

—o—

Клопіт з модою.

Гість прийшов до крамниці з обувою купити собі черевики, та власник якось не може для нього знайти відповідних.

— Усізавузькі — я потребую зовсім широких — каже гість при кожній парі.

Власник крамниці, в якій не дуже то великий рух, рад би продати черевики, тому старається переконати гостя.

— Прошу пана, цього року вузка обува в моді.

— Мене це нішо не обходить — відповідає гість — я все ще маю минулорічні ноги.

—o—

— Я направду нещаслива! Що дня переконуюся, що мій чоловік оженився зі мною лише задля грошей.

— Так? То маєш бодай цю розраду, що він зовсім не такий дурний, на якого виглядає.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (66)

Один з перших видрапався на мури Тарзан. Він тут відразу стрінувся з нападом кількох жерців Опару. Та для Тарзана не було великого труду трощити їх направо й наліво. Його височезний ріст, порівнюючи з ними, та великанська сила прокладали йому дорогу до побіди. Тарзан побачив у віддалі головного жерця, Кадія. До нього він поспішався дібратись, а тому ще з більшим запалом прокладав собі дорогу вперед, переступаючи через трупи.

Каді зрозумів, що Тарзан хоче спіймати його. Він знав, що з Тарзаном годі справитися в отвертім бою, а тому треба було придумати якусь хитрість. Каді кинувся тікати до найближчого отвору в підземелля. Тарзан це побачив. Він схопив за ноги одного з жерців і, розмахуючи ним на право й наліво, прокладав собі дорогу вслід за Кадієм. Тарзан знав, що мури Опару криють у собі багато таємних ходів, а тому не хотів допустити до них свого ворога.

Не встиг Тарзан дібратися до Кадія, як той уже кинувся в темряву підземелля. Тарзан подався за ним, коли вже пробився через натовп жерців. Та не встиг Тарзан пробігти кілька кроків, як пошпотався й полетів на камінну підлогу. Тут він побачив, що ліва його нога сильно затягнена в петлю міцного мотуза. В той саме час кілька потвор-мешканців Опару кинулися на нього й тяжкими своїми тілами притиснули його до підлоги.

—o—

Одночасно сильний удар у голову запаморочив його так, що він ледви вже міг зрозуміти, що його піднесли на руки й десь понесли. Тарзан почав потрохи приходити до свідомости, коли він уже лежав на зимному камінню жертвенного стола, де вже він одного разу був. Тут він побачив себе приготованим до жертви богови сонця. Перед ним стояв Каді, шепочучи свою жертвенну молитву. Тарзан бачив, як Каді підніс свій ніж для удару в його серце.